

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput III. De Materia Remota Evcharistiæ, Pane Et Vino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

hoc autem non sequitur, quod Eucharistia sit necessaria in re vel in voto, prout agnoscit ipse S. Thomas, dum in fine Corporis sic concludit. [Et ideo hoc Sacramentum non hoc modo est de necessitate salutis sicut baptismus.] Plura de mente S. Thomæ videri possunt apud Vasquez.

Simili ferè modo explicandæ sunt quedam locutiones SS. Patrum, præsertim S. Augustini dicentis, illa verba Christi Jo. 6. Nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis: hæc inquam verba dicit S. P. non tantum de adultis, sed etiam de parvulis esse intelligenda. Respondetur enim, SS. Patres ea intellexisse de manducatione spirituali & mystica, hoc est, de participatione Corporis & Sanguinis Christi, quæ fit in susceptione baptismi per fidem inclusam in baptismo, quo fructus Corporis & Sanguinis Christi percipitur, & sic Christus mysticè etiam à parvulis manducatur. Hunc autem fuisse sensum illorum Patrum, colligitur ex toto contextu, loquebantur enim de participatione Corporis & Sanguinis Christi prout necessaria ad tollendum peccatum originale, quod tollitur per baptismum.

Alij Patres, ut Cyrillus & Cyprianus, locuti sunt de necessitate morali, respectu illorum, qui habent commoditatem sumendi Eucharistiam, & ex tedio negligunt.

787. Objicies 2. Eucharistia est cibus spiritualis animæ: sed cibus spiritualis non est minus necessarius animæ, quam cibus corporalis corpori: & hic est necessarius necessitate medij: ergo Eucharistia est necessaria necessitate medij. R. 1. Hoc argumento nimium probari: probaretur enim quod Eucharistia esset necessaria necessitate medij in re, & non vel in re, vel in voto. quod manifestè falsum est. R. 2. directè negando paritatem: quia vita spiritualis, utpote consistens in Gratia sanctificante, potest alijs medijs conservari, neque in allegorijs & symbolis debet omnimoda paritas quoad omnia prædicata requiri, alioquin sicut cibus corporalis debet converti in substantiam Corporis aliti, ita cibus iste spiritualis deberet converti in substantiam animæ alitæ.

Objicitur 3. Effectus Eucharistiæ specialis est Resurrectio gloriosa corporum, dicente Christo: *Ego resuscitabo eum in novissimo die.* R. Cum parvuli sint resurrecturi, qui nunquam sumperunt Eucharistiam, intelligendum est, quod sit maxima congruentia resurrectionis, quæ desumitur ex reali conjunctione corporis nostri cum Corpore Christi in Eucharistia; hinc enim congruentius inferitur, quod etiam gloriam corporis sumus cum Christo habaturi.

CAPVT III.

DE MATERIA REMOTA EVCHARISTIÆ PANE ET VINO.

CONTROVERSI A I.

Qualis Panis, & quale Vinum requiratur.

788. **P**anem & Vinum esse materiam hujus Sacramenti, constat ex sex Concilijs apud Suarez, maxime autem ex Florentino, ubi hoc clarè definitur: & quidem in specie, quod sit panis triticeus, quæ non tantum est necessaria necessitate præcepti, sed quæ est necessaria necessitate Sacramenti. Unde sententia Cajetani (prout ei tribuitur à Dominico Soto, fortassis enim vocabulum *Fruentum* strictius usurpavit) volentis sufficere panem ex quocunque frumento, graviter notatur à Theologis, & est suppressa & expuncta in editione Romana, aliisque posterioribus.

Quia verò Triticum paulò latius patet, quam illa nobilissima species ex qua fiunt Semellæ, & à Germanis *VVairzen* vocatur, ideo videndum est, quænam aliæ species vel quasi species frumenti sufficiant.

Dicendum 1. Non solum Triticum pressè sumptum, sed etiam aliæ species vel quasi species, quæ cum illo maximam similitudinem & cognitionem habent, tam similitudine naturæ, quam communi hominum usu, esse materiam idoneam ad validam consecrationem. Dico ad validam. Nam communiter monent DD. quod quando possunt haberi hostiæ ex tritico pressè sumpto, non debeant adhiberi ex farina inferioris notæ, propter majorem certitudinem. Ità docet S. Thomas q. 74. a. 3. ad. 2. Quibus autem vocabulis latinis illæ species exprimantur, non conveniunt Auctores, imò nec ipsa Lexica. *Siligo* olim significabat triticum pressè sumptum, hoc est speciem nobilissimam; jam verò ab aliquot centenis annis communi usu significat idem quod Germani vocant *Rocken*, & inde conficitur panis nigrior, sed tamen etiam in mensis dominorum

H h h h 2

& nobi-

& nobilium vltatus & quotidianus. ac praterea etiam quoad ipsam naturam non videtur differre specie physicâ à Tritico pressè sumpto, quia vt S. Thomas testatur, in terris debilioribus ex semine boni tritici nascitur siligo, & econtra testatur Ariaga, quodd eadem siligo in terra fertiliori reddat triticum, vt in Hungaria passim, & in quibusdam Hispania terris. De Siligine ergo non potest prudenter dubitari, esse materiam sufficientem.

Quod de Siligine dictum est, idem & à fortiori dicendum videtur de Spelta, Germanicè *Fesfen* seu *Kern*, quod quidem negavit S. Thomas, sed fortè in alia significatione accepit. Nam ex Spelta fit panis simillimus pani triticeo, & licet dum granum est inclusum palea, sit similis hordeo, paleam tamen facillimè dimittit, & granum semper est duplex, & gerit formam tritici, estque panis melior siligineo.

Denique quod de Siligine dictum est, extendunt etiam DD. ad illam speciem quam Germani *Dunkelkorn* vocant, aliqui volunt latinè dici *Far*, quod tamen vocabulum apud Calepinum est genericum, sed non est novum, nomen genericum speciei applicari.

Econtra certum est, Hordeum, Avenam, Orizam, Milium, Fabas, Cicera, Pisa, & similia legumina, etiam si soleat quandoque inde panis fieri, non esse tamen huiusmodi panem consecrabilem, quia non est panis triticeus, in quo tanquam visitato tunc temporis & loci Christus instituit Eucharistiam.

789. Obijcies. Sacramentum Eucharistiae institutum est pro toto genere humano, & vt ubique gentium celebraretur: ergo materia illius talis esse censenda est, quæ ubique gentium reperitur: atqui non ubique reperitur panis triticeus, quamvis ubique reperitur aliquis panis: ergo videtur in illis locis sufficere illa materia, ex qua ibi panis conficitur. R. Negando consequentiam, alioquin etiam inferendum esset, posse consecrari calicem non in solo vino de vite, sed etiam in quibusdam liquoribus, qui alicubi locorum sunt loco vini, quod nemo præter quosdam hæreticos dicere vnquam ausus est. Ceterum, in hoc puncto potius admiranda est divina Providentia, quæ Vniuersum ita disposuit, vt ubique Terrarum, etiam vbi Triticum & Vinum in proprio solo non crescit, aliunde tamen in ea copia afferatur, quæ ad celebrandum hoc mysterium sufficiat.

Panis debet esse coctus ex aqua naturali, non ex alio liquore, v. g. butyro, oleo, lacte. Ita S. Thomas & omnes PP. apud Sylvestrum in Summa. v. *Eucharistia*, ac ceteri omnes DD. nisi quod Cajetanus, si iterum Soto credimus, hoc in dubium revocat, imò in contrariam partem fluctatur, vt loquitur Soto. Ratio Conclusionis est, quia de constituti vo panis vsualis est aqua naturalis, & in hoc puncto pluris facienda est constans observatio & auctoritas, quam rationis paritas,

alioquin via aperiretur multis temerarijs assertionibus circa hoc & alia Sacramenta. Vnde et Ariagam laudo, quod Cajetanum secutus censum esse probabile, quod panis lacte & non aqua coctus, sit materia idonea consecrationis.

790. Dicendum 3. Non solum panis immus, sed etiam fermentatus est materia idonea quoad valorem consecrationis. Conclusionem probat praxis Ecclesiæ Græcæ & Latinæ. In Ecclesiâ latina ex præcepto Ecclesiastico debet adhiberi panis azymus. Estque hoc fundatum in veteri sententia, Christum 14. Mensis Lunaris instituisse hoc sacramentum, quæ est questio ad hanc pertinet. Fuit autem decimaquarta prima dæozymorum Ecclesiastica, hoc est, post solus coctum panis azymus erat in antiquo Testamento sub præcepto: ergo Christus in azymo hoc sacramentum instituit. Neque probabiliter habet, quod Christus (opinione Græcorum) vno die premerit solennitatem Paschalem, eo quod illud dari celebraverint die Veneris, Christus autem die Jovis.

Nihilominus Græcis ob suam opinionem historicam permittitur ab Ecclesiâ Romana consecratio in fermentato. Et quidem Græci nunus obligantur ad consecrandum in fermentato, quam Latini in azymo, quamdiu vnusquisque sua Ecclesiâ domicilium retinet. Itaque Christus neutrum determinatè instituit cum alius exclusionem, sicut nec excludit vinum rubrum, etiam si fortè consecraverit in albo, vel et contra.

791. Dicendum 4. Materia consecrationis Calicis est vinum de vite. Ità definitum est in Florentino, quod tamen non est secundum litteram accipiendum, quasi de essentia, quod vinum verè in vite creverit: nam vinum in Campa Galilææ productum ex aqua, vique fuit consecrabile: sufficit ergo, & requiritur, vt sit eius naturæ & speciei, vt naturaliter non nisi ex vite haberi possit. Pontifex enim per illa verba: *ex vite*, solum excludere intendebat vina quædam improprie dicta, vt ex pyris, pomis, granatis, radicibus; imò & loram, hoc est, aquam cæceni jam in torculari expressis affusam, quam papæres & mercenarij loco vini bibunt.

792. Dubitatur 1. de Musto, sc. Ex doctrina communi esse materiam validam, imò & in casu necessitatis permissam. c. cum annos de Consecr. dist. 2. Revera enim est & vocatur Vinum. Luca 5. Nemo mittit vinum novum in vire doli. Jerem. 48. Vinum de torcularibus sustuli. Ex præterea cum Musto deducunt recentiores Theologi etiam succum ex uvis passis expressum esse consecrabilem, quia talis succus à musto non differt, quod huius grana sint recentia, illius verò siccata. Huiusmodi autem succum habere veram rationem vini (contradicente licet P. André Mendo) iussu mant viri peritissimi apud Dianam p. 7. v. c. Miscell. resol. & confirmatur: quia ægyptij vinum succo ab uvis expresso, & in eo consecrant, vt affirmant Genebrardus, Fagundez, Franc. Alvarez,

qui dicit se fuisse testem oculatum, ut refert Gabr. Henao. 1. p. de sacrif. Missie. d. 4. s. 4. n. 12. Hinc defendi potest praxis cuiusdam Ecclesie celebris in Germania (ut mihi quidem relatum est, nescio an ex vero) in qua solent Sacerdotes nocte Nativitatis, in reverentiam festi, consecrare in vino Hispanico, prout Augustæ Vindelic: venditur, de quo asserunt viri fide dignissimi, illud non esse vinum ex Hispania allatum, sed ex uvis Hispanis expressum succum, utique cum affusione alicujus vini Germanici. Ego tamen talem consuetudinem nunquam probarem, quia constat, vina hujusmodi corrumpi per admixtionem mellis vel mullis. Sed de hoc viderint illi, qui illi Ecclesie præsent, si vera est relatio, & adhuc viget illa consuetudo, de qua mihi non constat.

793. Dubitatur 2. De Aceto. R. Si sit verum acetum, & non vinum fugiens seu accescens (de quo videtur esse locutus Alexander Pontifex & glossa in can. 2. de Consecr. dist. 2.) non esse materiam validam, quia non est vinum visuale, quidquid sit an physice differat vel non differat specie à vino.

Dubitatur 3. De vino congelato. R. cum communi contra Armillam, Ledesnam, & Vasquez, esse materiam valide consecrabilem. Non enim obstat, non esse proximè potabile; nam etiam panis durissimus non est proximè manducabilis, & tamen consecrabilis. Imò Lugo observat, quòd quis ejusmodi glaciem per bolos sumendo, non frangeret jejunium, & ideo potum potius quàm cibum sumpsisse dicendus esset.

794. Dubitatur 4. De succo adhuc existente intra folliculum clausum, an sit consecrabilis. Richardus apud Vasquez judicat probabilem quorundam opinionem affirmativam. Communis tamen & vera sententia est negativa, quia proinde ob auctoritatem certior est, quàm sit ejus probatio. Omnis varijs rationibus minùs efficacibus, illa mihi semper optima visa est, quòd uva, dum est munita clausurâ naturali, vi ejus est retentiva ipsius succi, tanquam instrumenti domesticis, servientis ad fovendum semen, quòd inquam in hoc statu non veniat nomine *Vini* aut *Potus*, sed potiùs nomine *Cibi*: Vnde ex communi sententia frangeret jejunium, qui comederet uvas in majori quantitate, quàm quæ est licita die jejunij, quòd tamen non frangeret, si tantundem multi biberet. Neque dicas, ideo frangi jejunium, quia pellicula sumuntur, nam etiam absque his assumptis frangeretur jejunium, si intra os expressæ abjicerentur, ut observat Arriaga.

Neque refert, quòd physice loquendo idem sumeretur in vno atque in altero casu in quo multum biberetur. Nam in istis materijs non attenditur ratio purè physica, sed simul etiam moralis, nimirum modus sumendi, fundatus in ipsa natura Uvæ integræ, quæ à natura talis est, ut non ad modum potus, sed ad modum cibi sumi soleat & possit.

Ratio ulterior est, quia nomen *Vinum* significat liquorem in ratione vnius totius, seu ut ali-quod totum per se, & non ut partem aliquam totius: dum autem uva est integra, succus seorsim consideratus nondum est vnum totum, sicut est vinum in dolio, sed est adhuc pars physica, & physice vnita cæteris partibus cum quibus facit vnum totum per se, nempe cum pellicula & pedunculo: vnde sicut non potest dici: *hoc est sanguis*; designando hominem, ita non potest dici: *hoc est vinum*, designando uvam, cum tamen rectè dicamus, *hoc est vinum*; designando dolium, ut observavit Cenink.

In hoc ipso sensu videtur S. Thomas dixisse, uvas integras non posse consecrari. ergo tacite supponit, quòd si non essent amplius integræ, possent consecrari: ergo integritas facit, ut ille succus non habeat rationem potus, & vini. Item Suarez dicit, quòd si uva acu pungeretur, & exiret succus, licet adhuc continuus cum reliquo succo, & mediàtè cum pellicula, quòd inquam posset consecrari, utique non ob aliam causam, quàm quia integritas est sublata, vi cujus natura uvæ adhuc continebat succum: ergo *Vinum* significat succum in eo statu positum, quo natura non amplius amat illius continentiam intra pelliculam.

CONTROVERSIA II.

Ex quo præcepto aqua sit vino admiscenda.

795. Conveniunt Catholici 1. Vino ante consecrationem rectè misceri aquam, quod negarunt Armeni, reprehensi in Concilio Florentino, idemque tenent hæretici nostri temporis. Ratio sententiæ Catholicæ est exemplum Christi, quidquid dixerit VValdensis. Nam S. Jacobus in sua Liturgia sic habet. [Similiter postquam cænavit, accipiens calicem, & permiscens ex aqua & vino, & aspiciens in calum, ac ostendens tibi Deo & Patri, gratias agens, sanctificans, benedicens, implens Spiritu Sancto, dedit nobis discipulis suis dicens, &c.] S. Marcus sic: [Factaque vini & aquæ commixtione] S. Jeronimus statim post tempora Apostolorum scribens, sic habet: [Dominus temperamentum Calicis suum sanguinem confirmavit] Concilium Carthaginense tertium, cui S. Augustinus interfuit, præcipit can. 24. ut in Sacramento Corporis & Sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quàm ipse Dominus tradidit, hoc est, panis & vinum aqua mixtum.

Dæ sunt præterea significationes hujus mixtionis. Prima est, ad significandum, quòd de latere Christi fluxerit sanguis & aqua. Secunda, ad significandam unionem Ecclesie seu populi cum Christo, & Humanitatis cum Deitate.

Conveniunt DD. secundò, hanc mixtionem non esse de Necessitate Sacramenti, quasi absque ea purum vinum consecrari non posset. Op-

H h h 3

positum

positum tamen sentit Armacanus, persuasus difficilibus verbis S. Cypriani. Sed ceteri omnes consentiunt S. Thomae, idque colligunt ex Florentino dicente, Materiam Calicis esse vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua admisceri debet: quibus verbis indicat, mixtionem hanc esse solum de praecepto, alioquin debuisset Armenos monere de invaliditate consecrationis eorum, quod tamen non fecit, sed tantum reprehendit, quod ab universali Ecclesiae observantia discrepent. Tridentinum verò clarius adhuc dicit sess. 22. c. 7. praeceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino miscerent.

Cyprianum verò explicat S. Thomas, quod solum locutus sit de necessitate praecepti, neque comparationem, quam inter vinum & aquam instituit, procedere quoad gradum necessitatis. Alij addunt, eum disputasse contra Aquarios solam aquam adhibentes, quibus quasi permittendo, aquam esse de necessitate Sacramenti, voluit insuper persuadere, non minus necessarium esse vinum.

796. Ego, salvo aliorum iudicio, paulò aliter interpretarer S. Cyprianum. Verba illius haec sunt. [Calix Domini non est aqua sola, & vinum solum, nisi utrumque misceatur: quomodo nec corpus Domini potest esse farina sola & aqua, nisi utrumque scilicet farina & aqua fuerit adunatum.] Horum verborum sensus legitimus contra Aquarios, volentes aquam solum seorsim consecrari posse, hic mihi esse videtur. Sicut farina, nisi per aquam adunetur, non est consecrabilis, quia non est panis, ita aqua, nisi vino misceatur, non est consecrabilis, quia sine hac mixtione non accipit denominationem vini. Solum ergo voluit dicere S. Cyprianus, non valere consecrationem quoad utrumque liquorem, si quis aquam & vinum seorsim consecrare vellet. Quòd enim secundum S. Cyprianum consecratio vini puri valeret, colligitur ex alijs ejusdem verbis, quae habet lib. 2. ep. 3. [Si aliquis, inquit, de antecessoribus nostris, vel ignoranter vel simpliciter non observavit, ut aquam vino misceret in Sacramento, potest simplicitati ejus venia concedi.] Quibus verbis admittit, posse aliquem praesumi, praeceptum mixtionis ex simplicitate non observasse, praesertim si praeceptum non est divinum, sed humanum: nemo verò praesumeretur ignorasse essentialia.

Exemplum Christi non probat, hanc mixtionem esse de necessitate Sacramenti. Non enim praecepit Christus omnia quoad omnes circumstantias fieri sicut ipse fecit, ita ut una non observata non fieret Sacramentum, alioquin vel Graeci vel Latini non consecrarent Corpus Christi.

797. Quaritur, an haec mixtio sit praecepti divini an humani. R. Mixtionem aquae non esse necessariam nisi ex praecepto humano. Ita communiter tenent Theologi contra Alexandrum Hosium, Henriquez, Valentiam, Aresium. Probatur 1. Quia hoc videtur supposuisse Eugenius,

quando Armenos reprehendit, quòd ab universali consuetudine recederent. atqui non dicuntur hoc ex universali consuetudine Ecclesiae, quae fuit ex praecepto divino. Probatur 2. Auctoritate Concilij Tridentini, quod dicit, hanc mixtionem Ecclesia praeceptam esse. Quod si P. Concilio agnovissent praeceptum divinum, non debuissent illud dissimulare, & solius praecepti humani mentionem, ansam praebere Doctoribus Ecclesiae, agnoscendi solum praeceptum Ecclesiasticum, ut eoque in Ecclesia esse potestatem, abrogandi hanc mixtionem.

CONTROVERSIA III.

Utrum ad hoc, ut aqua convertatur in sanguinem, prius convertatur conversione physica in vinum, an populi immediate, sicut vinum, convertatur in sanguinem.

798. Quandoquidem aqua est admiscenda vino, & certum est vinum per consecrationem converti in sanguinem, quaritur, an aqua etiam post consecrationem maneat quoad substantiam aquae sine sui conversione, vel an privetur vini cui admiscetur, convertatur physice in vinum, & sic evadat materia consecrationis, vel denique an ipsa aqua etiam non convertita in vinum, immediate vi verborum consecrationis convertatur in sanguinem.

Prima sententia docet, aquam non converti immediate in sanguinem, sed vel praevincere aquam, etiam post consecrationem, vel prius converti physice in vinum, & deinde per consecrationem in sanguinem. Ita Thomae communiter, quos sequuntur ex nostris Suarez, Viquez, Tannerus, Gaspar Hurtadus, Amicus, Ariaga. & fuit haec opinio communis apud antiquos, quam etiam tenuit Scotus, Bonaventura, alijque S. Thoma videbimus.

799. DICO, probabilius esse, etiam non convertam in vinum, vi consecrationis immediate converti in sanguinem. Hanc sententiam tenent quatuor Cardinales, Alanus, Toletus, Baronius, Lugo. praeterea Jansenius Episcopus Gandavensis, Paulus Aresius, Pefantius, Petrus Sotus, Camerarius, Diana, Salmeron, Hentique. Conimbricenses, Scotus, Prappositus, Layman, Conink, Dicaillio. Recentissimè P. Martinus Esparza, quamvis utraque sententiam problematice defendi posse putet, tamen, se plusculum inclinare ad majorem, quam probabilitatem hujus nostrae sententiae. Immo dat autem hanc majorem probabilitatem vana principio philosophico, relictijs argumentis Theologicis, existimans, auctoritates Patrum subalter potius & contentiosè quam nervosè expendi in quo ego huic auctori neutiquam assensum.

Itaque

Probatur

Probat Conclufio 1. Authoritate Patrum hoc modo. Si non folum fubftantia vini, fed etiam aqua vino admixta afferitur a Patribus effe Materia Calicis & confeccrationis, tunc fecundum eosdem aqua exiftens in calice tempore confeccrationis tranfit immediatè in fanguinem: fed verum eft antecedens: ergo & confequens. Sequelam admittunt adverfarij, & ratio eft, quia illud folum dicitur materia confeccrationis, quod per confeccrationem convertitur, adeoque immediatè. Minor verò probatur. Illud omne fecundum SS. Patres eft Materia Calicis, quod dicitur offerri, benedici, confeccrari &c. fed aqua dicitur a SS. PP. offerri, benedici, confeccrari &c. ergo aqua eft Materia confeccrationis fecundum SS. PP. Major eft certa, nam vt advertunt DD. illa omnia apud SS. PP. pro fynonimis habentur. Minor probatur. S. Iulianus circa annum poft Chriftum natum 150. Apologia 2. ad Antoninum Pium prope finem fic fcribit. [Li qui apud nos Diaconi dicuntur, dant vnicuique eorum qui adfunt, percipiendum panem, vinum & aquam, quæ cum gratiarum actione confeccrata funt, atque cibus hic apud nos Euchariftia vocatur.] Ecce! non minùs aqua quàm vinum & panis dicitur diftribui & confeccrari, quod falſum eſſet, ſi priùs deberet in vinum converti. S. Irenæus eodem ferè tempore lib. 4. c. 57. [Temperamentum, inquit de Chriſto, calicis ſuum ſanguinem confirmavit, & lib. 7. c. 2. Quando mixtus calix & fractus panis percipit Verbum Dei, fit Euchariftia ſanguinis & Corporis Chriſti.] S. Hieronymus in c. 14. Marci: [Formavit, inquit, ſanguinem ſuum in calice, vino & aqua mixtis, vñ alio purgemur à culpis, alio redimamur a peccatis: ſanguine namque Agni ſervatur domus à percuſſione Angeli, & aqua maris rubri extinguntur inimici.] S. Ambroſius lib. 4. de Sacrament. c. 4. & refertur Can. 55. de Conſecr. diſt. 2. [Ante verba Chriſti calix eſt vini & aquæ plenus, vbi verba Chriſti operata fuerint, ibi ſanguis efficitur.] S. Auguſtinus lib. de bapt. vt refert fide digniſſimus Gauſtedus Monachus Clarevalleſis doctiſſimus, in Epift. ad Card. Albanenſem, ſic habet. [Vnde & aqua mittitur in calicem, & fit ſanguis confeccratione Verbi Cæleſtis.] quæ verba vel temporum injuriâ vel aliquis fraude perierunt, ſed aliquando exſtitiffe ſuadet auctoritas Gauſtedi, & ſunt ſanè clariffima. S. Joannes Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei c. 14. [Quid tandem offerri poteſt, quin ex pane Corpus, ex vino & aqua ſanguinem ſuum efficere queat? & infra. Panis autem vinum & aqua per S. Spiritûs invocationem & adventum, mirabili modo in Chriſti corpus & ſanguinem vertuntur.] Theodoretus Dial. 1. in Myſteriorum traditione Deus corpus appellavit & ſanguinem id quod in calice infuſum & commixtum eſt. Paſchaſius Abbas ante 800. annos de Corpore & Sanguine Domini ſic habet. [Vnde licet priùs myſticè vinum & aqua commiſceantur, poſt confeccrationem tamen non niſi ſanguis bibitur. &

paulò poſt, aqua confeccratur, non quòd aqua permaneat, ſed vertatur in ſanguinem.] Plura videri poſſunt apud Arefium & Dicaſtillo, quæ mihi certò perſuadent, illorum Patrum tempore ſenſum communem in Eccleſia fuiſſe, nunquam aquam remanere in Calice confeccrato, etiam quando immediatè priùs eſt infuſa, aut ob vini debilitatem non potuit converti in vinum, ſed vi confeccrationis immediatè converti in ſanguinem: alioquin qui fieri potuiſſet, vt nullus eorum monuiſſet, aquam priùs eſſe convertendam in vinum? cur ita rotundè pronuntiàſſent, nihil bibi niſi ſanguinem, aquam non minùs quàm vinum converti in ſanguinem?

800. Ad hæc teſtimonia respondent adverſarij, illos PP. dicere quidem, aquam converti in ſanguinem, ſed intelligendos eſſe, quòd immediatè, & per ſe loquendo ac regulariter ita contingat. Verùm quàm violenta ſit hæc interpretatio, deprehendet, qui verba ſyncerè ponderaverit. & quidem hanc reſponſionem non poſſe aptari verbis S. Ambroſij & Damafcenij (æquè parum verbis S. Auguſtini) fateatur ex Adverſarijs Suarez, cùm dicant, aquam manentem vſque ad confeccrationem converti. atqui ceteri PP. in eodem ſenſu locuti eſſe cenſendi ſunt, etiamſi non ita diſſertè & reflexè id dixerint, juxta regulam quæ vſus eſt Beſſarion Theologus in Concilio Florentino, probans Proceſſionem Spiritûs Sancti à Verbo, quia ſcilicet Patres aliqui id clarè docent, quare ceteri obſcuriùs loquentes ſunt ſecundum illos intelligendi. Deinde, quis ſanæ mentis ſibi perſuadeat, illos omnes Patres tanquam indubitatum ſuppoſuiſſe, vino competere vim phyſicam convertendi in ſe aquam: cùm hoc celebriores Philoſophi & Phyſici ſemper negaverint, vt tradit Innocentius III. in cap. cum Marthæ mox referendo?

Confirmatur. Patres indubitatè tradiderunt, aquam aliquando converti in ſanguinem, prout fatentur adverſarij: atqui ſi vino non competit virtus convertendi in ſe aquam, nunquam aqua converteretur in ſanguinem: ergo ſi Patres non ſuppoſuerunt hanc vim in eſſe vino (ſicut non potuerunt prudenter ſupponere quod ſemper dubium fuit) illorum intentio fuit aſſerere, aquam converti in ſanguinem, quidquid eſſet de illa virtute vini, dareturne an non. ergo ſuam doctrinam non fundarunt in principio philoſophico adeo dubio, & probabiliùs falſo, ſed in virtute verborum Chriſti, illiùsque institutione, adeoque vi confeccrationis converti in ſanguinem. Quapropter dum adverſarij respondent, Patres abſtraxiſſe an aqua convertatur immediatè vel immediatè, non ſubterfugiunt eorum auctoritatem vllò modo, quia jam fatendum eſt adverſarijs, quòd Patres agnoverint vim convertendi aquam in ſanguinem immediatè, ſaltè conditionatè, ſi non poſſit priùs converti in vinum: atqui ſive hoc poſſit ſive non poſſit fieri, non minuitur nec augetur virtus confeccrationis: ergo ſi vi confeccrationis

ut ejus species sit pars Sacramenti, tunc aqua non debet prius converti in vinum: ergo debet immediate converti in sanguinem. consequentia patet. antecedens probatur. Si enim aqua convertitur in vinum, hoc ipso species indicativa aquae non amplius adsunt, sed solummodo adsunt species vini, certè non adsunt species aptae ad indicandam naturam aqueam, esto paucula quaedam accidentia maneant, quae possint aequè cum forma vini ac cum forma aquae consistere.

Confirmatur à paritate cum materia Confirmationis, quae est balsamum oleo mixtum, de qua docet Suarez, quod si adeo vetus sit, ut odorem balsami amiserit, non foret apta Materia Confirmationis. Subsumo, atqui si aqua convertitur in vinum, perierunt etiam accidentia indicativa aquae, sicut in casu posito perierunt accidentia indicativa balsami, quod miscetur oleo, sicut aqua vino: ergo quatenus aqua requiritur ut Materia Sacramenti, jam non adesset amplius materia perfecta tota. Paritas eò tendit, quod aqua manens aqua sit pars materiae idoneae Eucharistiae, sicut balsamum est pars Materiae Confirmationis.

804. Probari solet nostra Conclusio 6. ex principio philosophico, quod non possit aqua naturaliter converti in vinum, quae est sententia communior philosophorum, quam videtur tenere Aristoteles 1. de Gen. c. 10. tex. 34. lib. 14. *historiae Naturalis* c. 35. Philo Hebraeus de confusione linguarum circa finem, quos communiter sequuntur Medici & Chymici, quibus in arte sua prudenter creditur, esto rem non omnino demonstrent, & eorum iudicium praefendum est paucis contrarium opinantibus. Rationem illius opinionis philosophicae paucis refert Card. de Lugo. [Vinum, inquit, licet non sit substantia vivens, est tamen succus substantiae viventis, elaboratus intra uvam per virtutem nutritivam, sicut sanguis elaboratur in jecore animalis: quare sicut sanguis separatus non habet virtutem ad transmutandam substantialiter aquam in similem substantiam, sic nec vinum separatum ab uva.]

P. Arriaga contemnens hoc argumentum, respondet, haec magis concionatorie quam scholasticè dici. Optandum erat, ut Arriaga magis scholasticè respondisset aut probasset oppositum, & non consuetà probatione negativà, *Non repugnat*.

Confirmari solet Opinio illa philosophica ab experientia, quae chymici ex vino lymphato extrahunt aquam, unde inferunt, aquam puram ibi existisse permixtam vino. Haec tamen experientia non multum urget: dicunt enim adversarii, etiam ex vino non lymphato extrahi humorem aqueum. Respondent insuper cum Alberto Magno, ligna naturae aquae, utpote nata in aqua, attrahere ad se partes vini magis degeneres & aqueas, easque convertere in aquam. Quidquid sit de his, non immerito concludit Aresius, illam sententiam in quaestione theologica merito ceteris praeferi, quae philosophorum jaculis &

criminationibus minus exposita est. talis autem est nostra, quae cum quocunque philosophorum placito cohaeret.

805. Probatur Conclusio 7. Si aqua nunquam immediate converteretur in sanguinem, sequeretur, saepe aquam mixtam sanguini Christi, adorari à populo adoratione latræ, quia totum illud adoratur, quod in Calice proponitur.

Hoc argumentum, quasi à P. Conink excogitatum esset, ridet Reverendissimus D. Hyacinthus Petronius, Magister Sacri Palatii. Sed P. Conink poterat illud accepisse à S. Thoma q. 74. a. 8. in C. Verba sunt haec. [Quidam dicunt, quod aqua adjuncta vino per se manet, vino converso in sanguinem. Sed haec opinio stare non potest, quia in Sacramento altaris post consecrationem NB, nihil est nisi corpus & sanguis Christi, alioquin non totum adoraretur veneratione latræ.] Haec S. Thomas.

P. Arriaga respondet, hoc argumentum non vigere quidquam, alioquin si fuisset ibi Musca, etiam illa transisset in sanguinem, ne scilicet adoraretur cultu latræ. Sed haec Musca facile abigitur, cum nulla sit paritas. Aqua enim miscetur ex intentione ut fiat materia adorationis, & intentio populi fertur in omne & solum illud, quod constituit illum potum in Calice, quod quidem facit aqua, non item musca.

Approbat argumentum P. Esparza. Ecclesia praecipit, ut aqua miscetur vino immediate ante consecrationem, si forte prius non fuerat infusa, quo casu aqua non convertitur in vinum, & tamen etiam tunc verba consecrationis & adoratio fidelium feruntur indiscriminatum ad totum mixtum: nec de discretione intentionis, quae consuleretur periculo falsa significationis verborum vel adorationis, exstat vllum praecceptum aut documentum, quod tamen opus esset, si totum non converteretur in sanguinem Christi, quandoquidem uterque liquor non per accidens adest & ignoranter, ut aliqua alia non consecrabilia fortuito & praeter opinionem adjuncta, sed ex lege, & cum notitia manifesta ad sensum.

Solvuntur Objectiones.

806. Objicitur 1. Auctoritas Innocentij III. in cap. cum Marthe de Celebr. Missarum, ubi consultus Pontifex à quodam Episcopo Lugdunensi, utrum aqua cum vino in sanguinem convertatur, respondet, super hoc opiniones apud Scholasticos variari. Postea refert sententiam illorum qui volebant aquam converti in aquam è latere Christi fluentem. Deinde procedit ad secundam opinionem & ait: [alij verò tenent, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino, licet physici contrarium asserant, qui aquam à vino per artificium separari posse asserunt.] Post haec refert tertiam sententiam, asserentem, quod aqua nullo modo convertatur in sanguinem: deinde subiungit.

jungit. [Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari.] Hæc Pontifex. Subsumunt adversarij. atqui secunda opinio fuit, transmutari mediâtè. ergo huic opinioni favebat Pontifex, nostræ autem opinionis nullam mentionem facit.

Re. 1. Certum est, in hoc puncto Pontificem nihil definivisse, sed solum declarasse, quid probabilius judicaretur apud Scholasticos. Vnde ille ipse Pontifex lib. 4. de sacrif. Missæ c. 29. cum movisset questionem de immediata conversione in sanguinem, dixit: *Quis audeat hoc definire?* Quapropter nunc ipsi adversarij fatentur, Pontificem plus noluisse declarare, quam aquam aliquo modo converti in sanguinem, præcisequendo an immediatè vel mediâtè, quod scholis reliquit.

Re. 2. Consideratis omnibus circumstantijs, Pontifex magis in nostram sententiam propendisse videtur, nempe, quod casu quo falsum esset, aquam converti in vinum, aqua converteretur immediatè in sanguinem. Floruit Innocentius circa Annum Domini 1212. & cum esset vir doctissimus, non potuit ignorare opinionem illam, quæ jam tunc à viginti quatuor annis apud Gallos erat celebris, aquam nunquam converti in vinum, ut constat ex Epistola Gaufridi ad Episcopum Albanensem: imò quod amplius est, illi ipsi Lugdunenses, quorum Episcopus hanc questionem Pontifici proposuerat, in ea fuere sententia, aquam non converti in vinum, ut notat Aretius: alioquin vana fuisset questio, nam si prius in vinum converteretur, indubitatum fuisset, eam mediâtè converti in sanguinem.

807. Ulterius advertendum & ponendum est, quod Pontifex referendo secundam opinionem, asserentem aquam converti in sanguinem, addiderit rationem, quâ quidem illius sententiæ patroni eam defendebant, & explicabant, nempe quod aqua prius convertatur in vinum, statim tamen subjunxerit, hanc rationem à physicis negari, & quidem indefinitè, adeoque à potiori.

Advertendum denique, Pontificem approbasse quidem hanc secundam opinionem tanquam probabiliorē, sed rationem quam ex aliorum mente pro ea prius retulerat, & quam ipsemet de Veritate suspectam fecerat ex contrario physicorum judicio, postmodum in illius approbatione penitus omisisse, & illius loco aliam rationem, & quidem theologicam substituisse, quæ probat conversionem aquæ in sanguinem, sive prius convertatur in vinum, sive non convertatur: & quia illud prius erat extra controversiam, ideo de secundo videtur vnicè questio consulenti Episcopi processisse. Rationem ergo Pontifex adjecit his verbis. [Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari, ut expressius eluceat proprietas Sacramenti. nam cum aquæ multæ sint populi multi, juxta quod alibi legitur: Beati qui

feminatis super aquas: ideo vino aqua videtur ut Christus populus adunetur.] Hæc Pontifex.

Vnde apparet, quod noluerit Pontifex dare majorem probabilitatem suæ opinionem, arenosum illud principium philosophicum, quod aqua convertatur in vinum, sed supra certum fundamentum à Patribus agnitum, & jam superius explicatum, nempe supra Sacramentalem significationem.

Itaque Pontifex secundam sententiam retulit, ut simul infinuaret, eam in duas haberi posse, quarum una dicat, aquam converti in sanguinem tantum mediâtè, altera autem dicat, eam converti immediatè, eò quod ex physica receptissima sententia non possit physici in vinum converti. Ipse verò Pontifex, abstrahendo à questione hac physica, adhuc judicavit dicendum esse, quod convertatur in sanguinem, sive prius convertatur sive non convertatur in vinum, prout sæpè non convertitur, ob breviteratem temporis etiam si demus, posse tandem converti.

Confirmatur. Si enim doctissimis Catholicis credimus, qui in dictum capitulum cum *Moyses* commentaria scripserunt, ipsi judicant, quod Pontifex supposuerit veram esse sententiam physicorum. Et ut alios taceam, Antonius de Lema supra hunc textum: *Nota*, inquit, *ordem* *physicis in arte sua, & quibuslibet etiam peris, & de inspiciendo ventre. & l. 7. ff. de statu hominis.*

808. Obijciunt 2. Auctoritatem S. Thomæ hic quest. 74. a. 1. re. S. Thomam non servasse ex professo contrariam sententiam. Titulus illius articuli non est de præsentia post controversiam, sed an aqua sit affundenda in magna quantitate, & respondet S. Thomas, quod non. Ut autem hoc probet, adducit Auctoritatem Innocentij tertij, asserentis probabilitatem esse opinionem eorum, qui asserunt, aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem: unde altera ergo modica aqua est affundenda. Pater videt consequentia sit bona, non est necesse, ut conversio aquæ in vinum sit physica, sed sufficit si sit moralis, & alterutra requiritur, ut aqua convertatur in sanguinem una cum vino cui affunditur: dicitur autem moraliter converti, quando aliter est modica respectu quantitatis vini, ut non deferat à vino prædicatum vini visualis. Itaque censet Aretius, & suspicatur Lugo, S. Thomam proscindebat ab utraque conversione sicut Pontifex Innocentius. P. Esparza existimat, S. Thomam habuisse vitiosum exemplar Extravagantia Innocentij, quia non refert verba Pontificis præsentibus in Extravagante. Quidquid de hoc Card. de Lugo ex alio loco non incongrue colligit, S. Thomam intelligi posse de Conversione morali: nam eadem quæst. a. 3. ad 7. arg. cum Materiam panis triticeæ, scilicet quod vinum convertatur farina Triticea, quæ non habet aliquod tantum frumenti admixtum, ita respondet. [Respondendum, quod modica permixtio non solvit procedendum, quod modica permixtio, quoddammodo abluere]

absorbetur à plurimo, & ideo si sit modica admixtio alterius frumenti ad multò maiorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia huius Sacramenti, si verò sit magna permixtio (puta ex æquo vel quali) talis permixtio speciem mutat: unde panis exinde confectus non erit debita materia huius Sacramenti.] Hæc S. D. Ex quibus possumus ad nostrum propositum sic argumentari. Juxta S. Thomam a. 8. aqua debet admisceri vino cum eo moderamine quantitatis, ut non dissolvatur species vini, & sic aqua erit vnà cum vino materia Sacramenti: atqui hoc servatur absque eo quòd aqua physicè convertatur in vinum, modò ab excessu vini absorbeatur, quæ est conversio moralis, prout docet S. Thomas de materia panis tritici in verbis allatis, quia hordæum v. g. aut avena non convertitur physicè in triticum: ergo in materia Eucharistiæ S. Thomas non requisivit conversionem physicam, sed illi sufficiebat moralis.

Confirmari potest inde, quòd S. Thomas docuerit Parisijs, cum inter Gallos ageretur quæstio de immediata conversione aquæ in sanguinem, & tamen hanc sententiam non rejecerit, nec de hoc puncto specialem articulum instituerit: quia nimirum agnovit, sufficere moralem conversionem aquæ in vinum ut converteretur in sanguinem: de physica conversione noluit disputare, quòd ad physicos ea quæstio pertineret.

809. Obijciunt 3. ex Concilio Florentino, ubi Eugenius Papa dicit, Materiam Calicis esse vinum de vite, cui modicissima aqua misceri debet: atqui non apparet ratio cur debeat affundi modicissima, nisi ut converti possit in vinum. Ergo &c. 8. Hanc non potuisse esse rationem Pontificis, alioquin debuisset etiam monere, ut notabili tempore ante consecrationem admisceretur, & non primum in Offertorio: item monere debuisset, ut semper adhiberetur vinum generosum, nam debile non habet illam vim convertendi. 8. 2. Fuisse alias causas Pontificis, prima quam assignat S. Thomas, ne periculum sit, ut aqua corrumpat vinum, seu physicè seu moraliter, tollendo denominationem vini vsualis. Se-

cunda, quia aqua significat Populum Christi, & Humanitatem ejusdem, quæ si comparentur cum Divinitate significata per vinum, sunt quid minimum. Tertia poterat esse, ut eò magis recederetur ab hæresi Aquariorum.

810. Obijciunt 4. ex Concilio Tridentino, dicente. *sess. 13. can. 2.* post consecrationem manere duntaxat species panis & vini: atqui secundum nos remaneret etiam species aquæ. 8. Species aquæ mixtas speciebus vini in modica quantitate, subire denominationem specierum vini, & hoc sensu comprehenduntur verbis Concilij, & à nobis asseruntur manere. Deinde per verbum *duntaxat*, voluit Concilium excludere substantiam panis & vini, quia canonem illum constituit contra hæreticos, cum quibus nunquam lis fuit circa species aquæ, sed circa permanentiam substantiæ.

811. Obijciunt 5. Ex can. 3. ubi dicitur, totum Christum contineri sub singulis ejusque speciei partibus separatione facta: atqui hoc non esset verum in nostra sententia: si enim per artem chymicam species aquæ separarentur à speciebus vini, non continerent Christum. 8. Tridentinum loqui de speciebus, quæ facta separatione merentur dici species panis & vini: atqui species aquæ separate non amplius possent dici species vini, ergo ob hanc causam non retinerent amplius Christum, sicut nec illum retinerent species fermenti aut salis, si separarentur à speciebus panis quem consecrant Græci.

812. Obijcit denique P. Amicus. Ex nostra sententia sequitur, quòd si pani admisceatur aliquid de butyro, melle, vel alio liquore, quòd, inquam, talis substantia converteretur in Corpus Christi, quia non variaret prædicatum panis vsualis. Item si hostia maderet aqua: imò & aer receptus in poris converteretur. Respondet P. Dicastillo, concedendo sequelam de melle, faccharo & butyro. Alij tamen melius negant paritatem, quia hæc non constituunt ex communi vsu hominum panem vsualem, sicut aqua constituit vinum vsuale. Et hæc de Materia remota Eucharistiæ.

